

การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันใน
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

The Development of Early Childhood Teachers Competency on Learning
Management by Using the Lesson Study of Elementary Schools in
Nonthaburi Province

Received: June 19, 2022

Revised: November 28, 2022

Accepted: December 16, 2022

ชนิพรรณ จาติเสถียร* กันตวรรณ มีสมสาร และกัญญา ศิลปกิจยาน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Chanipun Chartisathian Kantawan Meesomsarn Kanjana Silpakityan
Sukhothai Thammathirath Open University

* Corresponding author, E-mail: Chanipun.Cha@stou.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มที่ศึกษาเป็นครูปฐมวัยจำนวน 6 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ก่อนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ 1) วางแผน 2) สอนและสังเกต 3) สะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสัมภาษณ์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 4) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และ 5) แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูปฐมวัยทุกคนมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และ 2) ได้แนวทางการดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ทั้งแนวทางก่อนพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แนวทางการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน แนวทางการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และแนวทางการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน / การพัฒนาวิชาชีพครู / ครูปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were 1) to enhance teachers' competencies on learning management using Lesson Study of early childhood teachers in elementary schools in Nonthaburi and 2) to study guidance for the implementation of best practices using Lesson Study in elementary schools in Nonthaburi. The study was participatory action research. The research participants were 6 early childhood teachers from 3 elementary schools in Nonthaburi province, selected by purposive sampling technique. The research was divided into 2 phases; 1) before using Lesson Study and 2) between using Lesson Study. There were 3 processes in phrase 2 which were (1) planning the lesson, (2) teaching and observing the lesson and (3) reflecting the lesson on its effects. The research instruments consisted of 1) learning management competency assessment form 2) learning management competency interview form 3) learning management competency assessment form 4) learning management plan assessment form and 5) learning management observation forms. The findings from this research were divided into 2 points according to the objectives, 1) Teachers' competencies on learning management using Lesson Study of early childhood teachers in elementary schools were increasing and 2) The guidance which have found after using Lesson Study both before using Lesson Study, lesson planning, observing, reflecting.

Keywords: Lesson Study / Professional Teacher Development / Early Childhood Teacher

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับปฐมวัยเป็นการสร้างรากฐานที่ช่วยหล่อหลอมและพัฒนาให้เด็กเติบโตอย่างสมวัย สามารถพึ่งพาตนเอง ดำรงชีพในสังคม และใช้ชีวิตที่ก่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ โดยเฉพาะในโลกที่มีการพลิกผันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและคุณภาพจำเป็นต้องสร้างทักษะให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงโลกที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ และต้องเริ่มอย่างถูกต้องตั้งแต่ช่วงปฐมวัย โดยเฉพาะในวัยแรกเกิด -5 ปีที่สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อสร้างพื้นฐานสำหรับทักษะทางการคิด และกลุ่มทักษะสำคัญอื่นๆ ที่เด็กต้องมีเพื่อจัดการตัวเองกับสภาพแวดล้อม อาทิ การสร้างแรงจูงใจ การควบคุมตนเอง การเข้าสังคม ทักษะเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต ดังจะเห็นจากผลการศึกษาของ James Heckman นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลที่ชี้ว่า การลงทุนในเด็กปฐมวัยจะได้ผลตอบแทนกลับคืนในอนาคตถึง 7 เท่า การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ความสามารถระดับสูงที่จะเป็นแรงงานที่มีทักษะ (skilled workforce) ของชาติได้ (The Heckman Equation, 2022)

ถึงแม้ว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็นจุดเริ่มต้นในการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในประเทศ แต่ในสภาพที่เป็นจริงจะเห็นได้ว่า เด็กปฐมวัยยังมีปัญหาในระดับสุขภาวะ การเรียนรู้ และพัฒนาการ

(สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2020) ดังผลการศึกษาศานการณพัฒนาการเด็กไทยที่ชี้ว่า เด็กปฐมวัยวัยแรกเกิดถึง 5 ปี ร้อยละ 25.92 มีพัฒนาสงสัยล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกลั่นเนื้อเล็กและสติปัญญาที่สงสัยล่าช้ากว่าครึ่ง และผลการสำรวจสถานการณระดับสติปัญญา (IQ) พบว่า เด็กปฐมวัยมีระดับ IQ ที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ เฉลี่ยเท่ากับ 98.23 แต่ก็นอนไปทางต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากลในปัจจุบัน และเมื่อดูในภาพรวมของประเทศ ยังมีเด็กที่มี IQ ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ($IQ < 90$) อยู่ถึงร้อยละ 31.81 และอยู่ในเกณฑ์บกพร่อง ($IQ < 70$) ถึง ร้อยละ 5.8 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานสากล (ร้อยละ 2) และเด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรได้รับการพัฒนา ร้อยละ 23 (คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการกลุ่มกระทรวงคณะที่ 2, 2562) สภาพการณที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยสะท้อนให้เห็นคุณภาพการศึกษาที่ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา

ประเทศไทยไม่เพียงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว แต่ยังต้องคำนึงการปูพื้นฐานให้เด็กปฐมวัยมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว และสามารถที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ การสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะการเริ่มต้นอย่างถูกต้องตั้งแต่ในระยะแรกเริ่มของชีวิตเป็นการปูรากฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์ (สำนักงานนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2563) การพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องเริ่มต้นจากปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ ครู ด้วยครูถือเป็นหนึ่งในปัจจัยซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาการศึกษาไทย เป็นบุคคลสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และหากไม่ให้ความสำคัญกับครู จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2558) ซึ่งในการยกระดับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้มีการกำหนดให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 และกำหนดเป้าประสงค์ที่ 3 ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องกับการดูแล พัฒนา และจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาศักยภาพและสนับสนุนให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีตัวชี้วัดให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแล พัฒนาเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาสมรรถนะ มีแนวทางเพื่อยกระดับสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีระบบเครือข่ายการให้คำปรึกษาแนะนำและระบบ พี่เลี้ยงให้แก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญที่ต้องมีการพัฒนาตลอดเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอนหรือการทำงานในวิชาชีพครู และเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยสมรรถนะเป็นมาตรฐานและเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549, น.1)

การพัฒนาครูปฐมวัยให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านการสอนและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู (teacher professional development) ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาวิชาชีพครูจะอยู่ในรูปแบบของการอบรม โดยส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมแบบให้ความรู้ และคาดหวังว่าผู้เข้ารับการอบรมจะสามารถนำความรู้จากการอบรมไปปรับใช้ในโรงเรียนของตนเองได้ ประเด็นการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทำให้ครูแทบไม่มีโอกาสได้เลือกสิ่งที่ตนเองต้องการหรือจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ในการเป็นครูประจำการที่เป็นช่วงเวลาของการปฏิบัติงานหน้าที่ครูอย่างเต็มตัว ควรส่งเสริมให้ครูมีสิทธิ์ที่จะได้รับโอกาสเลือกประเด็นที่จำเป็นสำหรับตนเองในการพัฒนา และส่งเสริมให้ครูมีสังคมของครูร่วมกันในการพัฒนางานร่วมกัน รวมถึงได้

เรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และใช้ความต้องการของสถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนา (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2560) รวมทั้งมีกระบวนการที่ช่วยให้ครูสามารถนำองค์ความรู้ลงสู่การปฏิบัติจริงได้ โดยมีพี่เลี้ยงหรือโค้ชที่จะคอยช่วยให้คำปรึกษา แนวทางหนึ่งในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และที่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติ คือ “การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)”

การพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นแนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีต้นกำเนิดจากประเทศญี่ปุ่นที่เน้นการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (collaborative work) มีลักษณะสำคัญ คือ ครูได้พัฒนานตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปพร้อมกับการพัฒนานักเรียนผ่านกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในสภาพการจัดการเรียนการสอนตามปกติในหน้าที่การสอนที่ตนรับผิดชอบและในโรงเรียนของตนเอง ทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้โดยไม่แยกส่วนออกจากการทำงานและละทิ้งนักเรียน (ชาริณี ตรีวิทย์, 2560) การศึกษาบทเรียนเป็นรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนการสอนด้วยตัวครูเอง (Teacher-led instructional improvement) ทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูมีการพัฒนาขึ้นอย่างยั่งยืนมั่นคง (Lewis & Perry, 2003) โดยมุ่งที่การพัฒนาตัวบทเรียน ซึ่งหมายถึงแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามแผนที่วางไว้ การใช้สื่อการเรียนการสอน รวมถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ทำอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบในรูปแบบวงจรปฏิบัติงาน เน้นบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียน มุ่งกิจกรรมการสังเกต เก็บข้อมูล และสะท้อนผลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงสู่การพัฒนาการสอน โดยครูเป็นผู้ขับเคลื่อนและปรับกระบวนการทำงานด้วยตนเอง ผ่านการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของครูและผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาบทเรียน (ชาริณี ตรีวิทย์, 2557)

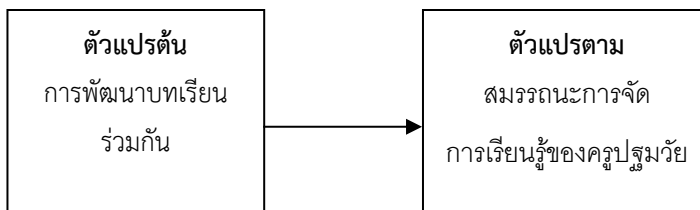
ด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นการพัฒนาครูที่สอดคล้องกับบริบททำงานจริงของครู เป็นการพัฒนาระยะยาวที่ทำอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นที่การสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูมีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนงานเพื่อพัฒนาการสอนของตนเองให้บรรลุผลตามเป้าหมาย การพัฒนาวิชาชีพในลักษณะนี้จึงน่าจะส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานครูและพัฒนาผู้เรียน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย รูปแบบและขั้นตอนของการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู มีกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ทั้งหมด จำนวน 6 คน จากโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 1,000 คน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุขวิชา โรงเรียนบ้านแสนสุข โรงเรียนเกร็ดวิทยา (ชื่อโรงเรียนเป็นนามสมมติ) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารสนใจและให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระหว่างการทำดำเนินการวิจัย เกณฑ์การเลือกครู คือ มีความสนใจและยินดีเข้าร่วมการดำเนินงานด้วยความสมัครใจ รับผิดชอบวิชาตามที่กำหนดสามารถรวมกลุ่มครูอย่างน้อย 2 คน ทำงานเป็นทีมได้ โดยแบ่งเป็นทีมพัฒนาบทเรียนร่วมกันของแต่ละโรงเรียน ในแต่ละทีมจะมีครูหนึ่งท่านเป็นผู้สอน ครูอีกท่านเป็นเพื่อนร่วมทีม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มพัฒนาบทเรียน

โรงเรียน	จำนวนครูในทีม	ชื่อครูผู้สอน (รหัส)	ชื่อเพื่อนร่วมทีม (รหัส)
โรงเรียนสุขวิชา	2	CH1	CH2
โรงเรียนบ้านแสนสุข	2	CH3	CH4
โรงเรียนเกร็ดวิทยา	2	CH5	CH6

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสัมภาษณ์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 4) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และ 5) แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 เครื่องมือย่อย คือ (1) แบบสะท้อนการจัดการเรียนรู้และการรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนรายแผน และ (2) แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์และกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือจากตัวบ่งชี้ย่อยของสมรรถนะการจัดการ

เรียนรู้ของครูปฐมวัย ดังตารางที่ 2 และนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence) เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความตรงเชิงเนื้อหา คือ ค่าดัชนี IOC ต้องมากกว่า มากกว่า 0.6 ($IOC \geq 0.60$)

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ย่อยกับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

องค์ประกอบย่อย	เครื่องมือ				
	แบบทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้	แบบสัมภาษณ์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้	แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้	แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้	แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้
1. การออกแบบการเรียนรู้สอดคล้องอย่างเป็นระบบ					
1.1 ด้านความรู้	/	/			
1.2 ด้านความสามารถ			/	/	
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2.1 ด้านความรู้	/	/			
2.2 ด้านความสามารถ			/	/	/
3. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ					
3.1 ด้านความรู้	/	/			
3.2 ด้านความสามารถ			/	/	/
4. การวัด ประเมินผลการเรียนรู้					
4.1 ด้านความรู้	/	/			
4.2 ความสามารถ			/	/	/

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกัน และ ระยะที่ 2 การดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แต่ละระยะประกอบด้วยกิจกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกัน มีการประชุมเพื่อชี้แจงการดำเนินงานพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และกำหนดเป้าหมายของบทเรียน การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนการพัฒนา

ระยะที่ 2 การดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ได้ดำเนินการพัฒนาบทเรียนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของแต่ละทีม ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนบทเรียน (plan) การปฏิบัติการ (do) และการสะท้อน (see) ซึ่งครูแต่ละทีมจะมีครูหนึ่งท่านเป็นผู้สอน ครูอีกท่านเป็นผู้สอน

ร่วมทีม และคณะผู้วิจัยเป็นสมาชิกของทีมในฐานะผู้เชี่ยวชาญภายนอก และเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลังการพัฒนาบทเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) ข้อมูลได้มาจาก 5 แหล่ง คือ (1) แบบทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (2) แบบสัมภาษณ์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (3) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (4) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และ (5) แบบการสังเกตการจัดการเรียนรู้ พร้อมเทปบันทึกการสัมภาษณ์ รวมทั้งใบงาน ภาระงาน หรือชิ้นงาน ที่ดำเนินการในระหว่างกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ นำข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาจัดระเบียบและเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือต่างๆ จัดทำการให้ความหมายข้อมูล มองหาข้อความหรือข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันเพื่อกำหนดรหัส (code) จัดกลุ่ม (categorized) แล้วมาตีความ เพื่อหารูปแบบ (pattern) ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือใช้วิธีการศึกษาในภาคสนามระยะยาว และการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ด้านผู้ศึกษาวิจัย และด้านวิธีการเก็บข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยก่อนและหลังการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ในภาพรวม ทั้งด้านความรู้และความสามารถ พบว่า ครูผู้สอนทุกคนมีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสูงขึ้น โดยเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ระดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สมรรถนะการจัดเรียนรู้ของครูปฐมวัยที่เป็นครูผู้สอน ด้านความรู้และด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ชื่อ (รหัส)	ความรู้		การพัฒนา	ความสามารถ		การพัฒนา
	ก่อน	หลัง		ก่อน	หลัง	
CH1	2	3	เพิ่มขึ้น 1 ระดับ	2	3	เพิ่มขึ้น 1 ระดับ
CH3	2	4	เพิ่มขึ้น 2 ระดับ	3	4	เพิ่มขึ้น 1 ระดับ
CH5	2	3	เพิ่มขึ้น 1 ระดับ	2	3	เพิ่มขึ้น 1 ระดับ

เมื่อพิจารณารายด้านแยกตามองค์ประกอบ ด้านความรู้ในการจัดการเรียนรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน พบว่า ก่อนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ระดับความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูทั้ง 4 องค์ประกอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 2 หลังเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน พบว่า ครูจำนวน 2 คน มีระดับความรู้เพิ่มขึ้นใน 3 องค์ประกอบ และครูจำนวน 1 คนมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นในทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังพัฒนาบทเรียนร่วมกันจำแนกตามองค์ประกอบ

ชื่อ (รหัส)	การออกแบบการเรียนรู้		การจัดการเรียนรู้		การใช้และพัฒนาสื่อ		การวัดและประเมินผล	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
CH1	2	2	2	3	2	3	2	3
CH3	2	3	2	4	3	4	3	3
CH5	2	3	2	3	2	3	2	3

ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ครั้ง คือ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ครั้งที่ 1 (LS1) และครั้งที่ 2 (LS2) จำแนกตาม 4 องค์ประกอบ พบว่า การพัฒนาระดับในแต่ละองค์ประกอบ พบตั้งแต่ LS1 แต่การพัฒนาของครูแต่ละคนแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่พบว่า การเปลี่ยนระดับจะปรากฏชัดเจน ใน LS2 โดยครูทุกคนมีระดับเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ระดับ ในด้านการออกแบบการเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อ และการวัดและประเมินผล หลัง LS2 ครูทุกคนอยู่ในระดับ 3-4 ในด้านการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อ มีเพียงความสามารถด้านการวัดและประเมินผลที่ครูอยู่ในระดับ 2 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ก่อน และหลังการพัฒนาบทเรียนร่วมกันครั้งที่ 1 (LS1) และครั้งที่ 2 (LS2) จำแนกตาม 4 องค์ประกอบ

ชื่อ (รหัส)	การออกแบบการเรียนรู้			การจัดการเรียนรู้			การใช้และพัฒนาสื่อ			การวัดและประเมินผล		
	ก่อน	LS1	LS2	ก่อน	LS1	LS2	ก่อน	LS1	LS2	ก่อน	LS1	LS2
CH1	2	3	3	3	4	3	2	4	3	1	2	2
CH3	3	3	4	3	4	4	3	3	4	1	1	2
CH5	2	2	4	2	2	3	2	2	3	1	1	2

2. แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูปฐมวัย

ในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูปฐมวัยทั้ง 3 ทีม พบแนวทางที่ดีตามกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันใน 4 ระยะ คือ แนวทางก่อนพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แนวทางการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน แนวทางการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และแนวทางการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวทางก่อนพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

2.1.1 การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ทำให้ครูเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และรับรู้ถึงความคาดหวังที่จะต้องเกิดขึ้น

2.1.2 การให้ครูมีอิสระในการเลือกสมาชิกร่วมทีมส่งผลดีต่อการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

2.2 แนวทางการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2.1 ความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกในทีม ก่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของบทเรียนร่วมกัน

2.2.2 ปริมาณและการกำหนดเวลาที่ใช้ในการวางแผน/ออกแบบการเรียนรู้ส่งผลต่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การที่มีทีมสามารถจัดสรรเวลาได้ตรงกัน และมีเวลาเพียงพอที่จะแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ทำให้สามารถช่วยกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้ดี

2.3 แนวทางการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน

2.3.1 การสังเกตชั้นเรียนร่วมกันที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกการสังเกตที่ช่วยให้สังเกตเป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีประเด็นการสังเกตที่ชัดเจน และมีแนวทางการสังเกตในทิศทางเดียวกัน

2.3.2 จำนวนของผู้ร่วมสังเกตส่งผลต่อคุณภาพการสังเกต การมีผู้สังเกตหลายคนทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้ละเอียดขึ้น

2.4 แนวทางการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.4.1 บทบาทของผู้นำการสนทนาในการสะท้อนผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการสะท้อนการเรียนรู้ การชวนคุย ตั้งคำถามหรือประเด็นชวนคิด ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถทบทวนและวิเคราะห์ตนเองได้มากขึ้น

2.4.2 การที่ผู้สังเกตเป็นผู้รับฟังที่ดีช่วยสร้างบรรยากาศในการสะท้อนการสอนที่ดี

2.4.3 ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือเทคโนโลยีที่ใช้ในการสังเกตนำมาสู่การสะท้อนที่ตรงประเด็นและชัดเจนมากขึ้น

2.4.4 ความรู้ในการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์การสอนของครูทั้งครูร่วมทีม และผู้เชี่ยวชาญภายนอกมีผลต่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกต และการสะท้อนการเรียนรู้ สามารถให้ข้อคำแนะนำ การชี้แนะ และการสะท้อนที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ ซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น

2.4.5 สถานที่และเวลาที่เหมาะสมมีผลต่อคุณภาพของการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ในการสะท้อนผลการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

อภิปรายผล

การเปลี่ยนแปลงของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ทั้งด้านความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาบทเรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยได้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. ลักษณะของการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในงานวิจัยนี้เป็นกระบวนการพัฒนาครูที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน เริ่มตั้งแต่การเตรียมการดำเนินงาน ที่เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูที่เข้าร่วมการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Saito, Murase, Tsukui & Yeo, 2015) ทำให้ครูเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและรับรู้ถึงความคาดหวังที่จะต้องเกิดขึ้น ให้ครูเลือกสมาชิกร่วมทีมและจัดตารางปฏิบัติงานของแต่ละทีม จากนั้นดำเนินการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ที่มีลักษณะเป็นวงจร คือ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติการ (Do) และขั้นสะท้อนผล (See) โดยในขั้นวางแผนมีการกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันพัฒนาที่เป็นสภาพปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริง และนำไปสู่การวางแผนบทเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ขั้นปฏิบัติการเป็นการให้ครูผู้สอนนำบทเรียนที่

พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง และสมาชิกในทีมทำการสังเกตชั้นเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการสะท้อนความคิดให้เกิดแนวการสอนที่ดีมากยิ่งขึ้น และชั้นสะท้อนผล เป็นการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ได้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุง ในกระบวนการการพัฒนาบทเรียนในงานวิจัยนี้ ดำเนินการทั้งหมด 2 วงจร คือ LS1 และ LS2 ซึ่งการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้ครูได้มีโอกาสวางแผน ปฏิบัติ สะท้อนผล ปรับปรุงแก้ไขบทเรียน โดยนำผลสะท้อนที่ได้จากการทำ LS1 ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา จากนั้นดำเนินการตามกระบวนการอีกครั้ง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยว่า การพัฒนาของครู 2 คน จะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้นใน LS2 การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในงานวิจัยนี้เป็นไปตามการดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่เหมาะสม เป็นวงจรที่มีระบบต่อเนื่อง และมีการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการทำงานของครูไทย (ชาโรณี ตรีวิญญู, 2557) จึงทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ผ่านการตรวจสอบการสอนของตนเอง นำผลสะท้อนที่ได้ไปใช้เพื่อปรับปรุงพัฒนางานและตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นระบบจนเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ Cerbin & Kopp (2006) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ตั้งคำถาม สำรวจ และสะท้อนผลจากการทำงาน ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แต่ทั้งนี้การนำการพัฒนาบทเรียนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรมีการดำเนินการเป็นวงจร ระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ครูควรโอกาสได้พัฒนาบทเรียนร่วมกันซ้ำๆ หลายวงจร

2. การทำงานแบบร่วมมือกันของทีมเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงที่โดดเด่นที่พบจากการทำงานแบบร่วมมือ คือ การพัฒนาของครูในด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยพบว่า ครูออกแบบและจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ลักษณะของกิจกรรมที่ครูจัดจะมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก มากกว่าจัดกิจกรรมให้เกิดแค่ความสนุกสนาน กิจกรรมที่จัดส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า การลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กทุกคนมากขึ้น และจะออกแบบการสอนที่กระตุ้นผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ครูมีระบบการสอนที่เป็นขั้นตอน ใช้วิธีการสอนที่มีความหลากหลายมากขึ้น และใช้วิธีการสอนเหล่านี้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระได้มากขึ้น ซึ่งผลจากการพัฒนานี้เกิดขึ้นจากการทำงานแบบร่วมมือกันของทีมเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการวางแผนบทเรียนร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การตั้งเป้าหมายการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่ครูผู้สอนและครูร่วมทีมของแต่ละทีมต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ทั้งสองเห็นพ้องตรงกันว่าเป็นสิ่งที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากนั้นร่วมมือออกแบบและวางแผนแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งครูแต่ละทีมอาจมีทำงานวางแผนร่วมกันในมิติที่แตกต่างกันไป เช่น บางทีมครูผู้สอนและครูร่วมทีมนั่งคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และนำสิ่งที่ได้จากการสนทนาไปปรับแผนการจัดการเรียนรู้ หรือในบางทีม ครูผู้สอนนำแผนการจัดการเรียนรู้เดิมที่มีนำมาพูดคุยและช่วยกันปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้ได้ตามเป้าหมายของบทเรียน เป็นต้น ในขั้นปฏิบัติการ การทำงานแบบร่วมมือครูผู้สอนจะทำหน้าที่ดำเนินการสอน และขณะที่สมาชิกร่วมทีมจะร่วมด้วยช่วยกันทำการสังเกต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานหรือประเด็นที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละทีมจะมีสมาชิกร่วมทีมที่ทำการสังเกตแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทโรงเรียน เช่น โรงเรียนสุวิภา นอกจากครูร่วมทีมและผู้วิจัยแล้ว จะมีหัวหน้างานวิชาการแผนกอนุบาล และหัวหน้างานอนุบาลมาร่วมสังเกตการณ์ ในขณะที่โรงเรียนบ้านแสนสุขและโรงเรียนเกร็ดวิทยา ทีมผู้สังเกตจะเป็นครูร่วมทีมและผู้วิจัย หลังจากนั้นสมาชิกทีมและครูผู้สอนจะร่วมกันสะท้อนผล ซึ่งในกระบวนการนี้ทุกคนจะร่วมกัน

สนทนาพูดคุย อภิปรายให้เกิดข้อคิดที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เห็นได้ว่า การพัฒนาบทเรียนที่ดี ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของครูจำเป็นต้องผ่านการร่วมด้วยช่วยกัน ของสมาชิกในทีม ดังที่ ชาริณี ตรีวิทย์ (2560) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญหนึ่งของกระบวนการพัฒนา บทเรียนร่วมกัน คือ การทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของกลุ่มครู อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ พบว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่ครูมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด โดยก่อนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ครูทุกคนมีระดับที่ 1 และหลังการพัฒนาบทเรียนร่วมกันอยู่ที่ระดับ 2 การเปลี่ยนแปลงที่น้อยนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้น้ำหนักกับการออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมตามเป้าหมายบทเรียน การนำแผนที่พัฒนาร่วมกันไปใช้ และผลของการนำ แผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ มากกว่าการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ปิยรักษ์ บุญยกร และศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2015) และ หฤทัย อนุสรราชกิจ และวรลั ญณอมชาติ (2562) ที่พบว่า ครูปฐมวัยมีทักษะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต่ำกว่าองค์ประกอบด้านอื่น

3. ลักษณะการทำงานของสมาชิกในทีมที่ทำหน้าที่สังเกตและสะท้อนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ของครู ในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันขั้นตอนสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาของครู คือ ขั้นตอนการสังเกต และการ สะท้อนผล (ปิยรักษ์ บุญยกร และศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2015) ซึ่ง ชาริณี ตรีวิทย์ (2557) ได้อธิบายว่า ขั้นตอนการสอนและสังเกตถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการ และเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน ตามกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ที่ต้องดำเนินการควบคู่กันกับขั้นตอนการสืบสอบผลการปฏิบัติงาน หรือการอภิปรายสะท้อนความคิดหลังสอน ผู้ที่บทบาทสำคัญในการสังเกตในชั้นเรียน คือ สมาชิกในทีมที่ทำ หน้าที่เก็บข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนและการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ในการสะท้อนต่อไป ทั้งนี้ในการสังเกตและการสะท้อนผลของสมาชิกในทีมในงานวิจัยนี้มีลักษณะสำคัญ คือ จะทำหน้าที่เป็นผู้ ชี้แนะ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูสามารถนำความรู้ใหม่ เทคนิค หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ไปสู่การปฏิบัติจริงผ่านการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาร่วมกัน (ชนิพรรณ จาติเสถียร, 2557) โดยผู้ชี้แนะจะ หลีกเลี่ยงการประเมินผลการสอนของครู แต่เน้นความร่วมมือในการพัฒนา ความเป็นเพื่อนร่วมการพัฒนา เพื่อนร่วมวิชาชีพ ที่แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2554)

4. ความสัมพันธ์/ความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกในทีมส่งผลต่อความสำเร็จของบทเรียน ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันและความร่วมมือร่วมใจระหว่างครูผู้สอนและครูร่วมทีมก่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วม และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของบทเรียนร่วมกัน และส่งผลต่อการออกแบบ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในการ สอน และการสอน ด้วยความความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันและมีความร่วมมือร่วมใจ ส่งผลให้ครูในทีมเปิดใจต่อกัน ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน ทำงานแบบช่วยกันคิดช่วยกันทำ โดยครูผู้สอนและครูร่วมทีมทำงานร่วมกันและมี ส่วนในการวางแผนการสอน พูดคุยสนทนากัน แบ่งปันความคิดประสบการณ์ เสนอความคิดเห็นและมุมมอง ต่างๆ ทำให้แผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความครบถ้วน สมบูรณ์มากขึ้น สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับวัยและธรรมชาติของเด็ก และตอบสนองต่อความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ในลักษณะ ดังกล่าวอาจมีหลายลักษณะ เช่น ครูที่มีประสบการณ์มากกว่าทำงานร่วมกับครูใหม่ เพื่อนครูที่ทำงานใน ระดับชั้นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในกรณีทีมของโรงเรียนสุวิภา ที่เป็นลักษณะ “พี่สอนน้อง” ที่ครูน้องใหม่เป็น ผู้สอน และมีครูพี่ ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า มาช่วยคิดออกแบบกิจกรรม วางแผนการจัดกิจกรรม

รวมทั้งช่วยจัดเตรียมสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ หรือในกรณีทีมของโรงเรียนบ้านแสนสุข ที่ครูในทีมทำงานในระดับชั้นเดียวกัน มีอายุใกล้เคียงกันมาทำงานร่วมกัน โดยทำงานในลักษณะ “เพื่อนช่วยเพื่อน” โดยครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรม แต่มีการพูดคุยอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน กับครูร่วมทีม และได้นำประเด็นที่ได้จากการพูดคุยกันไปปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีครบถ้วน เป็นระบบมากขึ้น และได้กิจกรรมการสอนที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ครูแต่ละทีมได้มีโอกาสในการพัฒนาบทเรียน 2 วงจร ซึ่งทำให้เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงในสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แต่ด้วยการพัฒนาครูให้เกิดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ดังนั้นในการนำการพัฒนาบทเรียนไปใช้ควรมีระยะเวลานานพอให้ครูเกิดการพัฒนา จึงควรเพิ่มระยะเวลาในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็น 3 วงจร
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะของครูในโรงเรียน ควรนำกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน เป็นไปตามหลักการและจุดเน้นของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการชี้แนะที่เหมาะสมสำหรับรูปแบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูปฐมวัย
2. ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการกลุ่มกระทรวง คณะที่ 2. (2562). รายงานการพัฒนาเด็กปฐมวัย. ม.ป.ท.
- ชนิพรรณ จาติเสถียร. (2557). การชี้แนะทางปัญญาเพื่อการพัฒนาครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 7(2), 28-35.
- ชาโรณี ตรีวิญญู. (2557). การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ทางเลือกใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. <https://www.prc.ac.th/document/teacher/curriculum/4c5991e59785af35dc4cb3f2de80863ce8fd1307.pdf>
- _____. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน: แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ. วารสารครูศาสตร์, 45(1), 299-319.
- ปิยารักษ์ บุญยากร และศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2015). ผลของการใช้การศึกษาผ่านบทเรียนที่มีต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูอนุบาล. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED), 10(2), 15-28.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2554). นิเทศการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2020). ปัญหาพัฒนาการเด็กไทย กับแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับทักษะเด็กในศตวรรษที่ 21. <https://www.hsri.or.th/media/news/detail/12472>
- สำนักงานนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย. (2563). รายงานการศึกษาสภาพการณ์การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2558). รายงานผลการศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2560). ระบบและรูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมกับสังคมไทยและความเป็นสากล. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- หุทัย อนุสรราชกิจ และวราลี ถนอมชาติ. (2562). การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(2), 1-11.
- Cerbin, W. & Kopp, B. (2006). Lesson Study as a Model for Building Pedagogical Knowledge and Improving Teaching. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 18(3), 250-257.
- Lewis, C. , & Perry, R. (2003). *Lesson study and teachers knowledge development: Collaborative critique of a research model and methods*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association 2003, Chicago: AERA.
- Saito, E., Murase, M., Tsukui, A. & Yeo, J. (2015). *Lesson study for learning community: A guide to sustainable school reform*. New York: Routledge.
- The Heckman Equation. (2022). Invest in Early Childhood Development: Reduce Deficits, Strengthen the Economy. <https://heckmanequation.org/resource/invest-in-early-childhood-development-reduce-deficits-strengthen-the-economy/>